

О.О. Тимошук, магістрант, гр. ЕПМ – 12, ФЕМ
Науковий керівник: к.е.н., доц. Н.Л.Овандер
Житомирський державний технологічний університет

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

На сучасному етапі розвитку економіки України проведення активної інноваційної діяльності вітчизняних підприємств є одним з основних напрямків забезпечення конкурентоспроможності та підвищення дохідності бізнесу. Розгляд даного питання є важливим і з огляду на те, що впровадження інновацій дає змогу забезпечити як активізацію економічного розвитку підприємства зокрема, так і країни в цілому.

Дослідження інноваційного розвитку України показують, що за останні роки рівень інноваційно активних промислових підприємств знаходиться на досить низькому рівні. Так, у 2013 р. інноваційною діяльністю у промисловості України займалися 16,8 % підприємств від їх загальної кількості, тоді як у 2008 р. – близько 13 %. Незважаючи на те, що частка інноваційно активних підприємств зросла на 3,8 відсоткові пункти за даний період, такі значення є дуже низькими. Для порівняння: у США, Японії, Німеччині й Франції частка інноваційних підприємств становить 70–80% від їх загальної кількості.

Впровадження інновацій на підприємстві завжди є достатньо тривалим та складним процесом. Тому такі низькі значення інноваційної активності вітчизняних підприємств можна пояснити наявністю низки певних проблем, які стримують їх інноваційний розвиток.

В ході щорічного обстеження інноваційної діяльності вітчизняних підприємств, проведеного Державним комітетом статистики України, було сформульовано проблеми, що стосуються інноваційного розвитку (табл. 1).

Таблиця 1

Фактори, що перешкоджають діяльності українських інноваційних підприємств

Фактор, який перешкоджає інноваційній діяльності	Частка підприємств, які вказали фактор (від загальної кількості обстежених підприємств, %)
1. Нестача власних фінансових ресурсів	80,1
2. Необхідність значних необхідних інвестицій в інновації	55,5
3. Недостатня фінансова підтримка з боку держави	53,7
4. Високий рівень економічного ризику	41,0
5. Слабка правова база для інноваційної діяльності	40,4
6. Термін для повернення інвестицій	38,7
7. Брак фінансових ресурсів потенційних споживачів купувати інноваційні продукти	33,3
8. Відсутність кваліфікованого персоналу	20,0
9. Труднощі у встановленні співпраці з науково-дослідними інститутами та іншими підприємствами	19,7
10. Недостатня інформація про споживчий ринок	17,4
11. Недостатня інформація про інноваційні продукти	17,3
12. Низький попит на інноваційну продукцію на ринку	16,0
13. Неготовність підприємства до інновацій	15,5

Джерело: Офіційний сайт Державної служби статистики України. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

На підставі результатів, наведених у таблиці 1, можна зробити висновок, що найбільш суттєвим бар'єром для інноваційної діяльності українських підприємств є брак власних фінансових ресурсів, а також недостатня фінансова підтримка з боку держави.

В свою чергу однією з основних проблем, які стримують інноваційну діяльність вітчизняних підприємств, є недосконала система нормативно-методологічного забезпечення та державної підтримки. Тривалий період інноваційному законодавству України була властива певна фрагментарність та непослідовність. Нині в Україні діє 14 законів, понад 50 підзаконних актів, виданих Кабінетом Міністрів

України, а також понад 100 правових актів відомчого характеру, які регулюють питання інноваційної діяльності підприємств. Разом із тим, більшість механізмів державної фінансової підтримки та податкового стимулювання, передбаченого цими актами, не можуть бути застосовані в повному обсязі. Відсутність системного підходу та єдиної науково-технологічної та інноваційної політики не компенсується збільшенням кількості законодавчих і нормативно-правових актів, численними змінами та доповненнями до них. Адже, як свідчить досвід, чим частіше змінюються правові норми, тим гірше вони виконуються.

Крім того, ще однією проблемою, що гальмує розвиток інноваційної діяльності вітчизняних підприємств, є недостатнє інформаційне забезпечення прийняття управлінських рішень, яке б охоплювало сукупність первинних і зведених даних, організацію збереження накопиченої інформації, способи її подання та методи перетворень, методики кодування та пошуку інформації. Разом з тим, правильні управлінські рішення та відповідні висновки можна зробити лише на основі обстежень за принципом суцільного безперервного обліку. Тому при розробці інформаційного забезпечення, потрібно враховувати систему показників для визначення економічної ефективності інновацій, показники бізнес-планів та внутрішні інформаційні потреби.

Також варто зазначити, що в Україні не розроблені зміст та структура аналітичного обліку, відсутня окрема внутрішня звітність, яка б надавала інформацію для управління інноваціями в систематизованому вигляді. Все це не дозволяє аналізувати інноваційні процеси, їх пріоритетні напрями та розробляти ефективні заходи для розвитку інноваційної діяльності. У стандартах бухгалтерського обліку немає ґрунтовного пояснення аспектів обліку витрат та його організації у інноваційній діяльності. Тому формування відповідної теоретико-методологічної бази обліку інновацій є нагальною потребою.

Серед інших чинників, що стримують розвиток інноваційної діяльності підприємств України можна виділити:

- відсутність системності у заходах, які здійснює держава щодо реалізації інноваційного потенціалу національної економіки;
- відсутність сформованої державної стратегії науково-технологічного та інноваційного розвитку, а також послідовної зовнішньої та внутрішньої економічної політики;
- нескоординованість дій суб'єктів інноваційної діяльності;
- відсутність дієвої системи пріоритетів розвитку науково-технологічної сфери.

Проведене дослідження свідчить, що першим кроком для вирішення проблем інноваційного розвитку вітчизняних підприємств має бути забезпечення державної підтримки інноваційного підприємництва. У рамках цього напрямку потрібно створити привабливий інвестиційний клімат та стимули і механізми для підвищення зацікавленості у впровадженні нововведень, а саме: забезпечити стабільне правове регулювання і стимулювання інноваційного розвитку всіх сфер економіки, а також захисту інтересів учасників інноваційної діяльності; відновити кредитування основних галузей економіки України; стимулювати створення ефективних форм кооперації і формування організаційно-економічних структур, які б забезпечили інтеграцію освіти, науки і виробництва при здійсненні інноваційної діяльності (технопарків); розробити систему мотивацій для національного та іноземного інвестора.

Варто зазначити, що основними завданнями активізації інноваційної політики держави є: реалізація інноваційних проектів в тих галузях промисловості, які суттєво впливають на підвищення конкурентоспроможності продукції і ефективність виробництва; координація дій органів влади для забезпечення комплексного підходу до вирішення задач інноваційного розвитку; зміни в законодавстві щодо створення системи пільг та стимулів у галузі інноваційної діяльності; підтримка вчених, наукових співробітників, здатних забезпечити високий рівень освіти для ефективного ведення інноваційної діяльності; активізація міжнародного науково-технічного та наукового співробітництва.

Зазначені заходи дадуть змогу сформувати сприятливий інноваційний клімат, задіяти всі необхідні механізми та стимули для підвищення зацікавленості підприємств у впровадженні наукомістких технологій.